Број 152. У Новом Саду у четвртак 11. јула 1902 Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељка и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издање: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Патријархово питање.

Годинама постоји у нашој цркви и нашем народном животу патријархово питање. Годинама узнемирује духове и чека своје решење.

Нису се у том питању сви понашали једнако. Неки су листови износили чињенице, које су јако теретиле патријарха Георгија. Неки су се чинили невешти. Неки су опет сумњали у истиност тих чињеница. И говорили су: Кад то буде једаред доказано, онда је друга ствар.

Па дошло је и до тога. Ту је ствар могао да изведе на чисто само наш народно црквени сабор, кад натпрегледа рачуне. Он је то учинио. Том су приликом изашле на видело многе, врло многе жалосне прилике. Па и ствар патријарха Георгија. И показало се: Ко је до сад лагао, а ко говорио истину?

Данас је јасно, да је било проневера и да је покривана и у последње време. И да штете има и данас. И испоставило се, да има општина, које су већ једном платиле проти сомборском Ђорђу Бранковићу саборске трошкове и верозаконске приносе. А те своте нису унесене, но их те општине плаћају поново.

Сабор је на основу натпрегледања рачуна једногласно решио, да са дубоким жаљењем узима на знање све те пригоде и позива све оне којих се тиче, да за 14 дана накнаде мањак народним фондовима. Тим ће рачунска ствар бити свршена.

Но је ли то све? Народ је уверен, да ово питање осим рачунске стране има и другу страну. И народ очекује, да ће после овога морати нешто наступити, да и та друга, морална страна, нађе свог задовољења. Ми смо уверени да ће то бити. Народ се у свом очекивању није преварио до сад, па неће ни од сад.

Сабор и наше гимназије.

Нови Сад, 9. јула.

Сваки беспристрасни човек мора признати, да је наш последњи народно-црквени сабор у Карловцима за кратко време свога последњег заседања више автономно-административних питања претресао и о њима закључке донео, — него што су то учинили скупа сви сабори наши за последњих тридесет година.

Али се и то опазити мора, да је наш последњи сабор због краткоће времена, — јер му је расправа око верификације, адресе и граваминалне представке тако рећи половину времена одузела — ипак по неки закључак пренагљено донео.

Овом ћу приликом да рекнем коју о закључку сабора о новосадској и карловачкој великој српској гимназији, који је закључак у седници од 6. јула донесен и гласи: да ће народни фондови од сада руковати са фондовима тих гимназија, „јер је манипулација с тим фондовима непрактична, а народни фондови морају да надокнађују све потребе, које недостају“.

Овај је закључак сабора неизведљив, јер те гимназије имају своју сопствену автономију, која се темељи на основним писмима, која су угарски краљеви тим гимназијама даровали и која им гарантују и за наставну и имаовну управу у тим заводима. — Управна автономија наше обе гимназије не зависи ни у ком погледу од управе наше народно црквене автономије. Автономне власти наше народно-црквене автономије немају никакква утецаја у автономну управу наших гимназија.

Наш народно-црквени сабор од године 1865. донео је закључак, да ће народни фондови подмиривати мањак гимназијских трошкова, у колико се ови из сопствених заклада и извора не би могли подмирити. Утецаје на гимназијалну управу и руковање гимназијских фондова није сабор себи задржао, нити је могао задржати, јер се то коси са основним писмима тих гимназија, без којих оне, губећи своју правну основу, по себи падају.

Горња одредба народно-црквеног сабора од год. 1865. добила је своју санкцију у кр. рескрипту од год. 1868. III. §. 92. Нашем сабору стоји од воље, да укине горњу субвенцију новосадској и карловачкој гимназији, те да закључи аболизацију поменуте одредбе кр. рескрипта од год. 1868., али нити сабор, нити наше автономне власти немају и не могу имати никаква утецаја на управу гимназијалну и на руковање са њеним фондовима.

Ја држим, да је новосадска гимназија у данашњим приликама прва и најглавнија културна установа нашег народа у овим крајевима, јер врши најживотнију мисију нашега народног опстанка, наиме у Угарској. Из новосадске гимназије излази већина наших свештеника и учитеља за Угарску; ту се науче да буду и остану коренити Срби, ал ту науче добро и мађарски, да себе и свој народ могу достојно представљати пред свима државним властима. Наравно и без новосадске гимназије имали би и свештеника и учитеља у Угарској, али би њихово образовање по мађарским и хрватским гимназијама било на грдни уштрб српске народне свести, а који би се у Троједници учили, не би никада научили мађарски, те своме позиву у Угарској не би никако кадри били потпуно одговорити.

Тиме сам оправдао тврдњу, да новосадска српска велика гимназија врши данас и у данашњим приликама највећу и најважнију културну мисију српскога народа у овим крајевима. Српском народно-црквеном сабору ипак припада право, да одузме субвенцију нашим гимназијама, ако то за умесно и корисно нађе, али нема право искати утецаја на управу гимназијалну, а најмање сме себи виндицирати право, да управља са имањем гимназијалним.

Автономија српске велике гимназије у Новом Саду темељи се на резолуцији краља Франца од 15. окт. 1818. г. и на привилегији од истог дана, којима се основно писмо Саве Вуковића и његових суоснивача најмилостивије потврђује У том основном послу пак ово стоји: „осим врховног патроната, који је властан независно делати, не може се нико други у послове овог института и фундације под нибуд каквим именом мешати... ни инаго вјероисповједанија началство духовноје или мирскоје, ни обштаја школ. дирекција“ (разумева се врховна управа наших школа, која је тада у рукама Уроша Несторовића стајала.). Даље се вели: „ако би пак, (тако вели Сава Вуковић на свршетку свог основног писма од 14. (26.) јан. 1810), који му драго врховном патрон. правио тако велику сметњу, да овај моју, у овом фундационалним писму изјављену жељу и вољу не би могао испуњавати, то ја за такав неочекивани и немио случај опозивам и уништујем своју фундацију и оћу да се та поврати мојим непосредним наследницима; за случај пак да не би било тог непосредног наследника, нека је властан патронат фундацију употребити на другу какву корисну цел наше

ПОДЛИСТАК.

КРАЈ.

Варошки парк у Н. пружао се поред Дунава те је човек из даљине помислио да су то две бразде, једна сребрна а једна зелена. Ова призор је већ ванредно утицао на човека, а поред тога, на десној страни Дунава, подижу се брегови, који су окићени са виноградима, као оно невестина глава са мирисавим венцем. С друге стране се пружала варош као оно дуг ред кошница по зеленој трави и мирисном цвећу. Између ова два горостаса пружале су се оне две бразде, те се видело, да је природа на тај крајичак излила свој благослов.

Већ ова природна лепота, и свежина, која је стално у перивоју владала, привлачила је многи народ. Једни су ишли, да уживају у природним лепотама, једни су ишли, да се тамо одморе, једни су ишли, да се освеже и разоноде. Но једни су ишли тамо да се захране, да просе, наравно, у тишини, јер сиротињи није ни то слободно да чини јавно, да досађује. И тако је ту била увек шарена публика, по изгледу, по мислима, жељама и осећајима. Сваки је тај ишао својим путем, за својим тежњама, па ко би све то скупио уједно, ко би то све сложио? Да, да, свет ће увек остати свет, шарен, велики, ситан, сталан а и раскламитан. Тако је било, тако је данас, па тако ће бити док је тога света и његових навика, потреба и убеђења.

Па у томе метежу у перивоју, у томе друштвеном шаренилу, опажала се и једна мрачна пега, пега каква се у нашем друштву често опажа. Та мрачна пега беше једна стара просијакиња, која је седела у једноме углу на једној клупи. Та клупа је била скоро обрастла у шипрагу и старица се није ни видела у целини. Видело се само њено опаљено лице, па онда суха и црна рука, коју би плашљиво и побожно пружила кад би јој се ко приближио. Ако јој дотични пружи ма и најмању милостињу, она би тихо благодарила, па би се после тога и опет повукла. Тако је то ишло непрекидно, јер су туда многи пролазили а ова стара душа није хтела да пропусти ни једну прилику.

Но ко је овај божији створ изближе погледао, тај је могао видети парче огледала нашега друштва. Била је то старица од својих седамдесет година, дакле, у дубокој старости. Глава јој се била смањила, као да је сушена, па су и црте биле скоро изумрле. Но и опет се могла видети нека саразмерност и хармонија. Но све је ово све већма и већма потирала чађава боја, која је ово изнемогло лице била прити сла. Но поред свега тога упадала су човеку у очи два велика ока, која су била већ угашена, али, и поред свега тога се кад и кад могла видети нека туга, која је управо поражавала. Тим немим језиком је она говорила силно, па је тим језиком поражавала све оне, у чијим је недрима било још мало духа и осећаја за човештво, за његове беде и патње Изгледала је и иначе јадно, јер је бреме старости и беда било скрхало и што но наши веле смотало, те је старица била скоро пресавијена. Кретала се тихо и тешко са позамашном палицом, на коју се ослањала, око које су се мотале крпе њенога поцепанога одела. Нигда није говорила, нити се коме тужила на своју тешку судбу. Изгледало је, да се била измирила са својом тешком судбом, да је мирно сносила свој крст, као што правој хришћанци и приличи.

Годинама и годинама седела је на том истом месту, увек тихо, увек просјачки... а да ли је сваки дан напросила бар толико, колико је нужно па да има насушнога хлеба, та ко би то знао? У осталом, ко данас још и о томе води бригу, ко се брине за сиротињу последње врсте? Док је људима добро, они од добра не виде даље од носа, а кад једном наступи зло, онда се опета они сами не виде од зла. Па тако исто и ову стару патницу нико није могао да види од

вере и народности у овој општини или како се њему по његовој ревности према своме народу најподесније свиди.“ Црквена општина новосадска у свом основном писму од 4 (16.) јула 1814. понављајући од речи до речи горње одредбе Вуковића додаје: „тако и ми то исто потврђујући, желимо да и ови наши прилози с Вуковићевом фундацијом уједно спојени с њом и падну“.

Ето то је правна основа српске велике гимназије у Новом Саду, која је тако тврда и јака, да ју и непријатељи наши до данас оборити не могоше. Наш народно-црквени сабор треба сваком приликом да у заштиту узме тај од наших прадедова за опстанак наше народности у овим крајевима подигнути тврди град.

Горњи закључак дакле нашег народно црквеног сабора да народни фондови приме управу гимназијалног имања, — сасвим је пренагљен, неизведљив шта више и непрактичан.

У основном писму новосадске гимназије наређује се, да са иметком гимназијалним под надзором патроната управљају шест куратора, које бира изабрана српска црквена општина у Новом Саду. Гимназија опстоји већ близу сто година; новосадска је српска црквена општина увек бирала за кураторе имућне и најбоље економске снаге из своје средине, да никада и никаква мањка није било. Новосадски куратори најбоље знају и разуму, како се са гимназијалним кућама и осталим имањем гимназијалним најрационалније и најпробитачније управљати има. Кураторска управа не стаје гимназију ни крајцару трошка. Управа народних фондова не само са правне, него и са практичне стране није никако позвата, да управља гимназијалним кућама и имањем у Новом Саду. Примером нека послуже ова факта. По завештају покојне Марије Трандафилке има њених земаља на новосадском хатару којима управљају српски народни фондови у Карловцима, а има, којима управља српска црквена општина у Новом Саду. Оне земље, којима управља српска црквена општина доносе просечно двапут толико чистог прихода, као оне, којима управљају фондови у Карловцима. То је и сасвим природно. јер овдашњи људи своје прилике најбоље познају.

Многима изгледа непојмљиво, да нар. фондови подмирују сав годишњи мањак наших гимназија, а наше народно-црквене власти немају никаква утицаја на наставну и имовну управу гимназијалну, — т. ј. патронати просто наређују, колико се има из народних фондова платити, а саборски одбор просто исплату дозначује. Но ствар не стоји тако; а ово је питање регулисано између патроната и саборског одбора. Патронат подноси сваке године саборском одбору прорачун за будућу и закључне рачуне од прошле године. Саборски одбор има право сваку ставку прорачуна развидити, те сваку ставку, ако је за излишну или велику нађе, просто избрисати или смањити. По томе саборски одбор коначно утврђује прорачун и установљује количину мањка, која се из народних фондова подмирити има; из завршног рачуна од прошле године уверава се пак, да ли је прорачун у свему тачно обдржан. Овај поступак треба да се одржи између патроната и новог саборског одбора, јер је најбољи и најкоректнији.

Горњи пак закључак сабора, да народни фондови управљају са гимназијалним имањем неда се извршити, немогућа је са правне, а штетна са практичне стране.

* *
*

(Доносимо овај чланак, да би се разбистрило питање са сваке стране. А примећујемо ово:

Сабор је решио, да „у споразуму са потронатима тих гимназија“ прими управа народних фондова руковање иметка наших гимназија. А то мења ствар. То није игнорање потроната. Без споразума с њим није ни хтео сабор да се што уради.

Но ми држимо, да ће се наћи тај начин. Узмимо само данашње стање. И поред куратора рукује данас ма и делимично фондом новосадске велике гимназије централни кредитни завод у Н Саду. Он за то има 800 круна годишње а ван тога, централни кредитни завод кад има гимназијских новаца у каси, плаћа на њих 4% интереса, а код предујма, узима 6%. То је диференција од 1.600—2.000 круна годишње.

Ту диференцију морају да попуњују народни фондови, т. ј. у толико више морају да додају за подмирење потреба гимназије. Па зашто не би они могли да врше ону дужност, коју врши данас централни кредитни завод?

Код карловачке гимназије стоји ствар још горе. И ми смо уверени, да ни један ни други патронат неће се опирати, да удеси манипулацију тако, како би она стајала јефтиније, а да се ни кураторима не закрати њихово право. Та ми видимо, да куратори узимају у помоћ скупе услуге новчаних завода, па што не би примили услуге народних фондова, кад су ти фондови јако ангажовани у тој ствари. Овако је замишљена ствар и сабору није било ни на крај памети, да дира у гимназију ни у права њихових патрона и куратора. Пр. ур. „Заставе“.)

Ново време.

На пољу наше школе буја је годинама и годинама силан коров. Сама настава постављена је била на погрешну основу, па се погрешно и развијала. Поред тога узимана су погрешна средства, што се најбоље види по књигама и другим наставним приборима. Није, дакле, никакво чудо што је наступио застој на све стране. За овим је дошло пропадање и опадање, које се такођер опажа на све стране. С тога је природна она грозничавост, којом је очекиван сабор да свему овоме учини краја.

Сабор се састао и изнео све мане и недостатке, које је нашао на пољу наше школе. Управо то беше једно ужасно стање, које је сада показано у правој својој боји. Све стране наше школе су напуштене и запуштене, што је утврђено, но је утврђено и то, да је понајвише крива наша највиша автономна власт, наш школски савет. Овај савет је десетинама година седео на грбачи нашега школскога живота, те је тај живот патио, и бојати се, да ће се у многоме погледу и угасити.

У образованом свету увек бива ово: Кад неки јавни орган увиди своју неспособност и свој неуспех, то се он повуче с тога места, те тако даде прилике другима људима да окушају своју снагу. Не чека се ту да позвани упру прстима на нерад и неуспех, или чак то, да се такима представницима врата покажу. Но што се догађа у целоме свету није се догодило код нас. Нашем школском савету не само да је показан неуспех, него му је доказан немар и нерад, а он се ипак цео немиче са свога места. Мислимо да је тим све речено и да ту нетреба ништа више додати ни одузети.

Но поред свега овога и на пољу наше школе је учињен напредак, те се може престказати и очекивати ново време. Пре свега зановљен је школски савет са три члана, који ће у њега унети новога живота и новога духа, те се може очекивати и ново време. Мислимо да ће се убрзо нов живот опазити у раду школског савета, који до сада није ништа радио, или је у раду ишао натрашке. Међу тим, најглавније пак то је, што је у овом зуновљеном телу зановљена душа, што је постављен нов главни школски надзорник. Он треба да даде школском савету нова живота и полета, али, он има још једну важну мисију, којом ће имати да обележи то ново време.

Наша школска надзорништва и референства нису само за то ту, да врше административне послове наше школе, него су за то ту, да нашем културно-просветном животу даду правилан правац, да његов развитак унапреде и усаврше. Њихов рад треба да утиче на тај живот у толикој мери, да се опажа у свакоме правцу и у свима питањима. Тај рад треба да се опажа на свима гранама школе: на организацији, настави, школском законодавству и т д. Али тај рад треба да утиче и на просветни живот у опће, те да у њега уноси здраве и напредне принципе. Тада би се одржао паритет између, школе, просвете и народних културних прилика у пирем смислу. Утврдило би се културно јединство и тада би се могли надати и пуном успеху. Но ако се и опет почне кретати све у оквиру административног чиновничког рада без ове шире основе и опсежнијега рада, то ни нови људи неће створити ново време.

У потврду горње истине нека је наведено то, да ново време обележавају нове идеје, и људи као њихови представници остају само носиоци тих идеја. Желети је да нове идеје на пољу наше школе са својим представницима што пре на пољу наше школе обележе ново време. Оволико за сада, а првом приликом опширније о програму, који треба и да обележи то ново време. —ц.

Унијати у славонској граници.

Српска Босна земља је тужна, камо су са свих страна навалили Мађари, Швабе, Хрвати и у њој налазе уточишта. Брод је она капија, кроз коју јуре различите колоније, и он много види, што други не

невоља, које су по њој попадале, као оно досадне мухе од којих се старица тешком муком бранила. Нико није знао од куда се она прибила у перивој, нико није знао кога је рода и колена, нико није знао где пребива. То беше сиротица, којој је било небо кров, тврда клупа постеља, жарко сунце топла пећ, а јасни месец ноћно светило. Па и људи су се на све то тако навикли, да управо, нису ни могли замислити варошки перивој без ове сиротице, без просијакиње. Она је била веран посматрач свега што се тамо догађало, била је верни пратилац друштва које се тамо скупљало. То је тако ишло данас, сутра, данима нељама, месецима и годинама. . А за све то за њу није друштво ни главе окренуло, тек ваљда је свако педесети, захватио новчић и спустио у суху руку ове сиротице, која би задрхтала и клонула. Управо, њена највећа сиротиња и беше то, што за њу ни једно срце није било, па колико још таких сиротица има на овоме свету?

Пролазило је тако време, у свету се мењало добро и зло, али ово последње се стално окућило за вратом ове сиротице, па тако је и она све то већма спуштала своју главу, све се већма пресавијала. Видело се да се земља, трошно тело, привлачило земљи, да се саставе, да се измиру, да свему буде крај. Како је то још једна светла и узвишена мисао посред толиких црних мисли, слутњи и нагађања!

Но једно јутро је љупко освануло, својом светлошћу је обасјало овај свет, као оно што млада нева обасја свога војна својим милоштама. Црна друштвена пега, стара просјакиња је била такођер на своме месту заузела свој део света и с њега се није мицала. То је још могла, а то је тако мало! Али није пружала своју окорелу руку иза оне зелене заседе, није тражила милостињу. Одрекла се и тога једнога добра на овоме свету, па можда је право имала.

Старицу је тресла јака грозница, очи су јој се уједаред зажариле, лице је превукла нека модрина. Била се по тврдој клупи тамо амо, али није тражила помоћи од света, није нарицала... Шта више неки су застали и посматрали ову сиротицу, па онда неко више кроз зубе рече:

— Пијана.

— Пијана прихватише други.

Сиротица она годинама није пића окусила и ако се сваки дан напајала бедом и чемером...

Но старица се била притајала, по њој се био осуо читав рој муха, па су чиниле што су хтеле. На то је приступио један стражар, па се мало надвирио над старицом. Мало кашљуцну, па онда рече:

— Ова је умрла, изашао јој је крај. С.

виде. Пре четири године почели су у већој мјери прелазити у Босну и Руси унијати, које је босанска влада повукла са извјесном тенденцијом, да у наш народ прошири унију и да начини забуну. Но ти унијати канда ће најприје нас у Славонији опећи.

Многи од тих колониста не прећоше у Босну, ил ако прећоше повратише се и населише се око Брода по селима и то у толиком броју, да су основали парохију и црквена власт послала им свештеника одликована и викара, који се сад већ креће по околним селима.

Нас се то не би тицало ништа, да у околици немамо православних Срба, а који су међу римокатолицима на ретко посијани и удаљени од својих цркава и свештеника. Особито нас забрињавају жељи православне вјере у Слатнику и Ступнику кобашке парохије, где их има преко 400 душа, који су удаљени преко 20 клм. од сједишта парохије а скоро толико и од Брода. У селу немају ни црквице. Овде је пре 15 г. било тек неколико кућа наших. У току тих година населили су Срби и то већином из срца Лике. Народ је честит, вредан а закупио је и земљишта; плоди се добро.

А ова села и у друга око њих населили су сад унијати Руси и њихов свештеник већ долази међу њих; а јер су им римокатолици наклоњени то дозвољавају, да он служи службе у њиховим капелама по обреду наше православне цркве. А како се зуца по народу нашем кане унијати помоћу многобројних фактора наклоњених унији градити цркву у Ступнику или у Слатнику.

Изградњом унијатске цркве међу овим народом нашим удаљеним од свештеника, без цркве, без икога, ко би га водио и упућивао, настала би велика опасност по православље тим више, што су ови унијати Руси и што им се свештеник носи као и наши и служи кано и наши.

За устук унијатству потребно је, да се чим пре подигне у Слатнику православна црквица, ма и најскромнија, гдје би свештиник могао вршити некада св. богослужења и проповеђу учврстити народ у св. православљу. А како ће бити у слатинској школи већина православних ученика, мораће се предузети кораци, да се постави на исту учитељ православне вјере.

Српска православна црквена опћина у Кобашу ваљда је већ одаслала молбу на сабор ради припомоћи за градњу црквице у Слатинику и ми препоручујемо високом сабору исту на уважње.

Пакрачко владичанство имало је у унији опасног злоковарника на западним границама од Крижеваца а ето сад га је добило и на источним. Опасност је ово велика а нарочито при ужасној оскудици на свештенству и при овако слабим материјалним приликама његовим. Још ако се крене Ђаково, гдје је подигнута великољепна катедрала у славу сједињења источне и западне цркве опасност ће бити још и већа.

За то сви на стражу! Сви на посао! Сви у помоћ! **J.**

Политички преглед.

Односи између Аустро-Угарске и Италије. Пут краља Виктора Емануила у Русију као да је пореметио бар у неколико добре односе између наше монархије и Италије.

Кад је краљ кренуо за Русију, то је аустро угарски заступник на руском двору Ерентал кренуо из Русије. Истина, вели се, да је отишао да се вери, но познато је то да у политици нема случајности, па и ово није могло испасти случајно.

Но ово потврђује и то, што ће из Берлина отићи аустро-угарски посланик баш онда кад тамо у посету дође талијански краљ. Ово већ не може бити случајно, пошто урлауб може и доцније наступити. Биће ту друго нешто по среди, а то је пут у Русију, пре свију других путева.

Шта је изостало у обнови тројног савеза? Познато је, како се у јавности тврдило, да је тројни савез обновљен у старој парламентарној форми. Међу тим полако избија, да су се при обнови тројног савеза опет десиле неке промене. Тако у посвећеним круговима износе ово: По пређашњем уговору Италија је имала да изведе своју војску преко Тирола на западну границу Немачке у случају кад би Француска напала на Немачку. У најновијем уговору о обнови тројног савеза ове тачке нема, она је испала. Истина не каже се на чији је захтев ово испало из уговора, већ се једино вели, да су војни целисходни разлози захтевали, да при обнови тројног савеза овај услов испадне. Немачки меродавни кругови хоће да ублаже ово и веле, да и ако је овај услов испао, то ипак у обвези Италије није ништа промењено и она је дужна да притекне Немачкој у помоћ у случају да је Француска нападне. Но ово се ни најмање не слаже са оним уверењем које је талијанска влада дала Француској, да Италија погледом на тројни савез ни у каквом облику и ни укаквом случају не може бити оруђе ни помоћник против Француске, ни посредно ни непосредно. Из овога се јасно види, ко је тражио да испадне из уговора поменути услов, да Италија има извести своју војску на границу Немачке, у случају рата између Немачке и Француске.

Вести из места и са стране.

Сазив саборског одбора. Српски православни народно црквени саборски одбор сазват је за 16. (29.) јули о. г. у Сремске Карловце.

Фискал народних фондова др. Полит и мађарски језик. Пишу нам из Окучана: „Код нас су неки наши ратари подигли зајмове из српских народних фондова и како нису добили тачног извешћа а ни опомена за отплате зајма били су утужени. Па и тада, кад су добили осуде, нису знали, шта су добили, него су и даље остали немарни, док напокон није оглашена дражба њихових поседа. И онда су се људи тргли, али већ беше касно. И што су многи наши Срби страдали, крив је мађарски језик и др. Полит, који ради своје комоције утужује код краљевског суда у Новом Саду, где се уредује мађарским језиком. Код нас нико не зна мађарски, па није чудо, што и наши ратари, који су добили одлуке мађарским језиком, нису знали шта у њима пише. С тога би наш српски сабор или његов одбор требао наложити фискалу народних фондова, да утужбе за крајеве Хрватске и Славоније подноси код краљевског котарског суда у Карловцима и то српски и ћирилицом као што чине и наши адвокати, па ће наш народ добити одлуке исто тако писане и разумеће их, а неће гледати у народним фондовима баука, „који хоће да нас помађари“, а у Политу Мађара“.

Самосталско освајање Баната. Пишу нам из Баније: Чудом се чудимо и питамо: ко однесе наше самосталце чак у Кикинду, кад знамо, да би имали и препуне руке посла код куће а нарочито у нашем владичанству. Загребачка политика, да осваја Банат, а нас запуштене и остављене занемарује. Зар је онда чудо, што владика Михајило не сазива епархијске скупштине, да попуни бар епархијске власти, које и немају законитих чланова, што је докинуо избор пароха и именује администраторе, што прогања свештенике, који су за садашњи изборни ред, што именује катихете са државних школа за надзорнике народних свештеника и т. д. Самосталци су све ово пренебрегли, па су се бацили на освајање Баната. То им налаже њихов ратоборни дух против радикала. Жалимо, што је та ратоборност, кад су код куће тако млитава. И многи саборски посланици, самосталци, примили су се чланства епархијске власти на позив владике Михајла и тамо седе, ћуте и климају главама. То је нама амо загонетно. Или има нешто по среди зашто су самосталци код куће мекани, или не виде, како их невидима рука гурка од куће на другу страну?

Мајски сабор (1902. год.) Од сутра почеће излазити у „Застави“ низ чланака: Мајски Сабор (1902. год.). У тим чланцима биће прегледно оцртан рад прошлог српског народног црквеног сабора и све што стоји у свези с тим радом. Чланак тај писаће главни уредник нашег листа, који је пажљиво пратио цео ток сабора и пажљиво разбирао о свему што је утецало на тај рад. Чланци ови излазиће само у петковим бројевима „Заставе“ али ће бити подужи и надамо се, да ће у њима наћи наши читаоци кратку, али прегледну и јасну слику тог тако значајног сабора.

Промена у заступничкој кући у Угарској. Последњих дана растуриване су вести, да ће гроф Апоњи напустити своје место као председник заступничке куће. То би значило, да он не ужива више поверење круне и владе, а то би морало имати и својих последица. Но после су ти гласови демантовани, па се вели, да је то учинио чак и сам гроф Апоњи. Но једно стоји, а то је, да овако говоркање често пређе у озбиљан говор, па онда и у дело. Идемо да видимо!

Наредба министра Влашића. Догађало се то, да свештеници нису хтели да незакониту децу уведу у матрикуле кад су им се родитељи узели и децу законитом прогласили, а то неће да чине с тога, што се родитељи нису венчали по пропису дотичне цркве и религије. С тога је министар издао ову наредбу: У свима случајевима у којима дотични свештеник неће да уведе у матрикуле децу оних родитеља, који су склопили само грађански брак, то ће министар на сваки таки извод дати потребну клаузулу, те тако акту дати законити вид, којим се странка може послужити у свима случајевима.

Невоља у Славонији. Из славонске Посавине допире лелек чак и до нашега уредништва. Сава је услед великих киша набујала и потопила плодна посавска земљишта, те народ није могао посејати кукуруз и грах, а што је ранијег усева посејао, то је Сава потопила и уништила. Вода је једва сад опала, али сад се већ не може ништа сејати. Народ је очајан и збуњен, јер нема хлеба, а неће га ни имати. Заиста је крајње време, да се приступи регулацији Саве и да се хиљаде и хиљаде јутара плодовитог земљишта приведу култури. Истина, и сад се регулишу неки потоци и дижу насипи, особито око Јасеновца у Мокром, Мраморском и Лоњском пољу, али баш сад и страдају села уз Саву од поплаве као никад до сад. Народ је уверен да су сви ти радови спроведени на рђавом темељу и да мерници нису упознали право растење и падање воде. И отуд су сада поплаве веће него што су биле, док није било ових регулација и насипа, отуд сад страдавају од воде и она земљишта, која никад вода није преплављавала. Без регулације реке Саве сав је посао узалудан.

Прилози на српско народно позориште. Г. Ника Николић из Велике Кикинде послао је као извршилац тестамента завештај покојне Маце Моканове рођ. Јанкове из Велике Кикинде у износу од 200 круна са 5 круна и 14 потура камате. — Српска женска добротворна задруга у Пакрацу послала је даљи део своје чланарине у износу од 20 круна. — Г. Данило (Дина) Седмаков, трговац у Тителу, послао је 60 круна у име отплате своје обећане двоструке чланарине од 200 круна. — Г. Душан Радић, професор у Сомбору, исплатио је II. оброк своје чланарине у износу од 20 круна. — Г. Јован Марковић, апотекар у Тителу, исплатио је 40 круна у име II. и III. оброка своје чланарине. — На свима овим родољубивим прилозима изјављује управни одбор „Друштва за српско народно позориште“ своју најтоплију захвалност.

Пчеле убиле коње. У славонском Рајићу се збило, да је ратар Матија Мијуковић гонио коње упрегнуте у коли крај свога пчелињака и то врло близу. И коњ се врцне те сруши кошницу, на што пчеле сунуше толиком снагом на коње, да су оба у часу на месту пала мртва. Матија је побегао у колибу и једва се спасао.

Брзојави „Застави.“

Стигли 10. јула.

Хамбург. При ужасном судару брода „Примуса“ са бродом „Ханзом“ на Леби „Примус“ је одмах потонуо. Број мртвих је далеко већи но што испрва званични извештаји исказаше. Мисли се да је 96 душа платило животом. 26 лешина је већ извађено.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

Са 1. јулом 1902. ступа „Застава“ у трећу **овогодишњу четврт, а излазиће** као и до сада **6 пута недељно,** а то је сваки дан осим понедељника и дана после празника.

Ми ћемо и даље чинити све што можемо, да одржимо „Заставу“ на оној висини, која одговара угледу народа и радикалне странке. На сваки начин, имаћемо пред очима народне интересе. У послу око издавања овога листа, могу нам помоћи пријатељи странке и „Заставе“, ако се постарају, да њихова сарадња буде још обилатија и да нам стеку нове претплатнике.

Обраћамо нарочито пажњу на **„Заставине“ народне бројеве од петка.** Ти бројеви се удешавају за најшире кругове, а претплата за њих стаје 4 круне годишње а на три месеца 1 круна.

Иначе је цена „Застави“: 28 круна годишње, 14 круна на по године, 7 круна на четврт године, а 2 круне и 40 потура на један месец.

Најлакше се претплаћује поштанском упутницом.

По решењу управе лист се ником **несме** давати на вересију.

У Новом Саду, 13. јуна 1902.

Уредништво и администрација „ЗАСТАВЕ“.

Трговина.

НОВИ САД, 10. јула 1902. године Пшеница пра квоће нова фор. 7·30 – 50 нов. Ново жито 0·—— фор. Пшеница средња фор. 7·——— н. Пшеница лакша роба фор. 6·60—90 н Наполица ф. 5 50—90 н. Јечам фор. 4 80 – 5 новч. Зоб фор. 5 30—50 нов — Кукуруз у зрну фор. 4·80—90 н.

Маст 66 фор. Сланина сува 66 фор. дебела пушена 66 фор. Све од 100 килограма.

Све од 1 килограма.

Свињи угојени тешки	38—39 нов.	живе мере
„ средњи . .	36—37 нов.	
„ лаки . . .	34—35 нов.	
Теоци .	25—28 нов. по клгр.	
Јагњци	7—14 по пару фор.	
Овци .	—— по пару фор.	

Стање воде под Новим Садом.

9. јула било је	4·27 мет.
10. јула било је	4·18 мет.

*

БУДИМПЕШТА, 13. јула п. р. (Извештај Р. О. Раичића са Будимпештанског центр. трга за жив. намирнице.)

Живина: Довоз умеренији. Посао је текао живахније. Цене. Домаћа роба: кокошке 2.20—2 30, пилићи 2.——3.— Српска роба: кокошке 1.80 – 2.20, пилићи 1.20—1.60, пловчићи српски 1 20—1.60, мађарски 2.——3.—, гушчићи српски 2.50—3.–. мађарски 3—5 круна пар.

Јаја. Довоз умерен. Тражња јача. Цена домаћој роби 55 - 60, српској роби 52 – 57.

Воће. Крушта (талијанска) видовача-илињача 26—32; јабука слатка 11—15; крупнија кисела 22 до 30; кајсија довоз повећан, цена попустила, продавано по 30—46 круна 100 клг.

Поврће. Пасуљ млади жути 14—18, зелени 14—18, грашак млад 12—16 кр. 100 клг.

Атреса за телеграме: **Raičić, Budapest.** Атреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest. Centralmarkthalle.

Списак

добровољних приложника на забави „Српског Раденичког Друштва у Берлину“, која је приређена на српске Цвети 7. априла 1902. год.

Пречасни г. Алексије пл. Малцев, руски протојереј 25 марака.

По 20 мар.: Г. министар Петар Стејић кр. срп посланик, г. Јосиф Кон фабрикант пасамент.

По 15 мар.: Г. Браћа Гутентаг кр. срп. генерални конзул.

По 10 мар.: Г.г. Др. Милорад Радуловић секретар кр. српског посланика, Др. Јован Панаотовић, Живко Павловић кр. срп. капетан, Милан Попадић дуванџија. — Госп. Милош Стефановић, Београд, 8 марака.

По 5 марака: Г. г. Милан Кушаковић, краљевски српски капетан; Рудолф Михел, правник, Минхен; Љуба Ђорђевић, гостионичар.

По 4 марке: Г. г. Јован Јовановић, секретар краљевског српског министарства; Миливоје Павловић, инжињер; Велизар Јанковић, студент кам.; Драгољуб Аранђеловић, правник.

По 3 марке: Г. г. Радомир Николић, машинист-бравар; Франц Шулцки гостионичар, и Ческо друштво „Соко“.

По 2 марке: Г. г. Ђорђе Протић, медицинар; Предраг Исаковић, медицинар; Братислав Стојановић, правник; Јефта Угричић, адвокат; Димитрије Клидис, техничар, Андра Станић техничар, Милан Грол проф. приправник, Ф. Шпориха обућар, Павловић седлар, Рихард Ланге чиновник, Алфредо Курти чиновник.

По 1·50 мар.: Г.г. Ђорђе Миловановић правник, Сава Маливук берберин, В. Галавд столар.

По 1 мар.: Г.г. Милан Пајић чиновник, Божидар Павловић пушкар, Х. Кениг кројач, Сава Благојевић машин. бравар, Ристо Ђурић кројач, Владимир Радосављевић типограф, Н. Петрих, чланови ческог друштва „Соко“: Станислав, Немец, Реховец, Гурем, Н. Н., Ланге, Шкривел, Абленц

Управа Српског Раденичког Друштва изјављује најтоплију благодарност г. г. дародавцима и на телеграфичним и писменим честиткама.

Хвала нека је добровољним суделовачима г. Љубиши Вуловићу медицинару, и г. Дарку Рибникару, правнику, који су својим умилним свирањем увеличали забаву и г. Благоју Миливојевићу механичару, који служи друштву на понос и дику и врши дужност хоровође бесплатно.

Живели родољуби!

Берлин, јула месеца 1902.

За Српско Раденичко Друштво:

Благајник: **Радомир Николић.** Председник: **Милан К. Илкић.**

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

На упражњено мјесто учитеља на српској основној школи у Дубици.

Плата 800 круна; 12 круна писаћег паушала; стан и башта у нарави, а тако исто 20½ метара дрва.

Дужности учитеља одређене су школском уредбом; осим тога дужан је поучавати дјецу у црквеном пјевању, а тако исто дужан је појати у цркви при сваком богослужењу. — Ако је вољан рачуне и пероводство водити добива посебну награду годишњи 120 круна.

Компетент треба, да је Србин, православне вјере и да је свршио учитељску школу.

Молбе са документима обложене ваља управити до 1. (14.) августа по старом календару на подписано

Предсједништво
српско-православне црквено-школске општине
у Дубици.

415 2—3

Др. МИЛИВОЈ ГРИГОРИЈЕВИЋ
АДВОКАТ
јавља да ће од 1. августа п. р. отворити своју
АДВОКАТСКУ ПИСАРНИЦУ
у НОВОМЕ САДУ у грчко-школској улици бр. 10.

433 1—3

426 **Стечај коровође.** 2—3

Управни одбор вуковарског српског певачког друштва »Јавора« расписује стечај на упражњено место коровође, које је скопчано са годишњом платом од 1200 К. Компетенти имају своје молбенице са ваљаним исправама најкашње до 10. (23) августа председништву овога друштва поднети.

У изгледу је и повишење плате, која ће зависити од рада и способности коровође, а осим тога од приватне праксе може на знатну зараду рачунати.

У молбеницама имају компетенти назначити време, када могу своје место наступити.

Из одборске седнице српског певачког друштва »Јавора« у Вуковару 30. јуна (13. јула) 1902. године.

Тајник: **Никола Јовановић.** Председник: **Радивој А. Пауновић.**

На сваком листу водени знак.

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Прави египатски папирни омотци за цигаретле (Hülsen) јесте

AIDA

а које су свуда припознате за најбоље за здравље посве нешкодљиве.

289 17-40

СВЕТСКИ ЕКСПОРТ!

Добија се у главним и споредним трафикама

За моју казанџијску радњу у **Земуну** потребујем једног вештог и вредног

КАЗАНЏИЈСКОГ РАДНИКА

који може одма ступити у посао.

Љубомир Дугошевић
казанџија.

432 1—3

Објашњења

о ИМАЊУ, ПОРОДИЦИ, или појединим личностима па где они били. савесно и поуздано даје

A. Wolffsky, Berlin
№ 37. извештавајући завод
основан 1884. године. 252 15 20

ЈЕДИНИ ПРАВИ ЕНГЛЕСКИ

БАЛЗАМ A. THIERRY-A АПАТЕКАРА

ПРЕГЛЕДАНО И ПРЕПОРУЧЕНО ОД ЗДРАВСТВЕНИХ ВЛАСТИ

Паковање флаша под заштитом тргов. закона.

Овај балзам може се употребити споља и изнутра. Он: 1.) **Недостижив лек против свих плућних и грудних болести, ублажује катар и умањује лучење слузи,** отклања кашаљ, који иде с боловима и лечи најзастарелије болести. 2.) Од ванредногa је утецаја против запаљења грла, промуклости, против осталих болести у грлу. 3.) Коренито уклања гровнице 4.) Ванредно лечи болести у стомаку и цревима и кидање у телу. 5.) Нежно поправља столицу и чисти крв, чисти бубреге, ослобађа од меланхолије и хипохондрије, поправља апетит и варење. 6.) При спољној употреби је од ванредног утецаја на ране, на нове и старе ожиљке, израстке на телу, на **опечене у смрзнуте удове,** на огреботине, аушлоге итд. отклања главобољу, зујање, севање, реуму, зујање у ушима итд. Пазите увек на овде приключену заштитну марку са зеленом дувном. Од фалзификата се може најлакше сачувати на тај начин, ако се од мене директно наручи. У патент-картонима разашиљем за Аустро-Угарску на сваку стотину франкирано 12 малих или 5 двоструких флаша за 4 круне. За Босну и Херцеговину 4 круне 60 потура. Мање се не разашиље. Разашиље се само уз претходну пошиљку новца или уз пошиљку капаре.

Зашто патите? када ћете против сваке и сваковрсне ране наћи сигурна лека, те скоро увек избећи тешко и опасно оперирање и ампутирање употребом

CENTIFOLIA-МАШЋУ

једино право од апатекара **A. Thierry-a.**

Ванредно је лековито при лечењу рана, а недостиживо при ублаживању болова. — Права Centifolium-маст може се употребити: код рђавих грудних болести породиља, против тврдоће груди у дојиља, против немања млека, против ротлауфа, бруха, отворених костију, против ишчашивања главкова и код рана од убода и удара, при уклањању страних материја као песка, стакла, трња, кугала из тела, код свакојаких отока, израштаја и чирова, код карбункула и рака, најпосле против гљиста, против подбијености ногу од хода, против рана од опека и мраза против рана од дугог лежања, код деце и болесника, отока у грлу, усирене крви, зујање у ушима итд. — Разашиљање искључиво уз претходну пошиљку новца. Две теглице заједно с паковањем и поштарином 3 К и 60 пот. На расположењу стоје многе оригиналне сведоџбе. Молим свакога да се чува фалзификата, јер немају никаквог утецаја те нека пази, да ли је на теглици горња заштитна марка, и да ли је ужежена моја адреса: **Schutzengel-Apotheke des Thierry (Adolf) LIMITED in Pregrada.**

Ова два лека, која су у лековитости ненадмашива нису изложена кварењу, на против што су старија тим су лековитија и од већег утецаја, не шкоди им ни мраз ни жега, могу се дакле употребити у свако доба године. Помажу и лече скоро у сваком случају са успехом, бар док не стигне лечник, али наравно не смеју се употребљавати фалзификати ни други слични помоћни лекови, који немају никакве вредности ни утецаја и за које се узалуд избацује новац, него треба употребљавати ове јавне опробане, јефтине и поуздане, а поред тога сасвим невине лекове светскога гласа, који треба да стоји у свакој породици у приправности за сваку могућност. Где се не могу добити праве са свим горе назначеним знацима о ваљаности, онда треба директно наручити и адресирати:

An Apotheker Thierry (Adolf) LIMITED Schutzengel-Apotheke
in Pregrada bei Rohitsch-Sauerbrunn.

Главно стовариште у Будимпешти кад апотекара **J. v. Török,** у Загребу код апотекара **S. Mittelbach,** и у Бечу код апотекара **C. Brady.**

204 18—50

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.